

UDC: 338.012

**MARKET OF DAIRY PRODUCTION OF UKRAINE: STATE, PROBLEMS,
PROSPECTS**

PhD in Economic, Associate Professor, I. Kramarenko,

O. Povh

Mykolayiv Interregional Institute of Human Development of the University
"University" Ukraine ", Mykolaiv

The purpose of the article is to analyze the current state of the Ukrainian dairy market, to highlight the main problems that slow down the market and provide recommendations for further development of this industry.

It was investigated that over the past three years the Ukrainian dairy market has dropped by nearly 1.6 times. Positive is the increase in sales 1.2 times outside Ukraine, which confirms the demand for domestic products abroad. The main problem of the drop in the market for dairy products is the geopolitical confrontation with Russia, the general economic crisis and changes in taxation rules.

The solution of the above problems is possible at the expense of: state budget support of dairy producers, the formation of an effectively functioning dairy market, production modernization, creation of integrated and cooperative formations.

Key words: dairy products; dairy industry; main producers of dairy products; export and import of dairy products; Problems and prospects of dairy industry development

*кандидат економічних наук, доцент, Крамаренко І. С., Повх О. М.
Ринок молочної продукції України: стан, проблеми, перспективи/
Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини ВНЗ
«Університет «Україна», Україна, м. Миколаїв*

Метою статті є аналіз сучасного стану ринку молочної продукції України, наведенні основних проблем, що уповільнюють ринок збуту та наданні рекомендацій щодо подальшого розвитку цієї галузі.

Досліджено, що за останні три роки ринок молочної продукції України значно скоротився майже в 1,6 разів. Позитивним є збільшення реалізації продукції у 1,2 рази за межі України, що підтверджує попит на вітчизняну продукцію за кордоном. Головними проблемами спаду реалізації ринку молочної продукції є геополітичне протистояння з Росією, загальноекономічна криза та зміни в правилах оподаткування.

Вирішення окреслених проблем можливо за рахунок: державної бюджетної підтримки молочних товаровиробників, формування ефективно функціонуючого ринку молочної продукції, модернізації виробництва, створення інтегрованих та кооперованих формувань.

Ключові слова: молочна продукція; молочна галузь; основні виробники молочної продукції; експорт та імпорт молочної продукції; проблеми та перспективи розвитку молочної галузі

Постановка проблеми. Сьогодні виробництво молочної продукції займає 13,7 % від виробництва харчових продуктів України. Необхідно констатувати той факт, що на ринку виробництва молочної продукції існують проблеми, які впливають на занепад даної галузі, це і скорочення обсягу якісної сировини, і високі витрати на виробництво молочних продуктів. Для подолання даної кризи необхідно проаналізувати сучасний стан виробництва молочної продукції, виявити причини та надати рекомендації щодо подальшого розвитку. Адже в нашій країні є достатній економічний, природно-кліматичний, трудовий потенціал розвитку даної галузі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основні положення функціонування ринку молочної продукції були розглянуті та проаналізовані у працях авторів: Н. С. Белінської, М. І. Бутенка, С. В. Васильчака, Т. М. Гамми, Т. Л. Керанчука, О. В. Моргуна, Ю.А. Тарасової, Н. В. Овсієнка, Н. С. Скопенка та ін. Однак з постійним нестабільним становищем на ринку харчової продукції виникає потреба в аналізі та знаходженні прийнятних шляхів розвитку стратегічно важливої галузі України.

Мета дослідження. Метою статті є аналіз сучасного стану ринку молочної продукції України, наведенні основних проблем, що уповільнюють ринок збуту та наданні рекомендацій щодо подальшого розвитку цієї галузі.

Результати дослідження. Через геополітичне протистояння з Росією, загальноекономічну кризу та зміни в правилах оподаткування ситуація в галузі в 2014-2016 помітно погіршилася, це свідчить про кризу у виробництві молока. Відміна пільг призведе до значного підвищення цін на молочну продукцію та падіння попиту на неї. За таких умов молокопереробні підприємства стануть збитковими, тому їх продукцію на прилавках магазинів замінить імпортна, що коштуватиме значно дорожче. І навіть якщо кон'юнктура світового ринку молокопродуктів найближчим часом покращиться, на українських молочних виробників чекають непрості часи протягом наступних 1-2 років.

У той же час, у 2016 році темпи скорочення виробництва уповільнилися. В Україні налічується майже 2,6 тисяч сільськогосподарських підприємств, які займаються виробництвом молока. 367 найбільших господарств виробляють 64% всього молока у цій категорії виробників. При цьому частка сільськогосподарських

підприємств у загальному виробництві молока незначна, 25%. Кількість заготівельних пунктів по прийому молока від населення стрімко падає.

Кількість переробних підприємств за останні вісім років скоротилася втричі. У 2015 році вони закупили 4,1 млн тонн молока. Лише чверть закупленого молока – європейської якості [1].

За даними Державної служби статистики України, загальний обсяг реалізованої молочної продукції за 2014-2016рр. скоротився майже в 1,6 разів, з 29684,3 млн грн до 18641,2 млн грн відповідно (рис. 1) [2].

Рис. 1. Динаміка обсягу реалізованої молочної продукції за 2014-2016рр, млн грн

Позитивним на ринку молочної продукції є збільшення експорту продукції за межі України. Так, у 2014 році обсяг реалізованої продукції, за межі України становив 893,5 млн грн, то у 2016 році він збільшився на 184,8 млн грн і становить 1078,3 млн грн. Для того, щоб українські товари змогли вийти на міжнародний ринок, треба максимально модернізувати виробництво та привести його у відповідність до світових стандартів. Саме тому в умовах кризи виробники скорочують ті поголів'я, які не дають якісне молоко та

необхідну продуктивність. Натомість виробники молока вищого ґатунку збільшують прибутки та успішно реалізують свій товар. Вони забезпечують переробні підприємства сировиною для виготовлення конкурентоздатної продукції, яка відповідає міжнародним вимогам щодо якості та безпечності.

Виробництво та переробка молока відбувається у кожній області країни, але перше місце посідає Вінницька область (857,3 тис. т), друге –Полтавська (796,4 тис. т), третє –Хмельницька (591,2 тис. т). Ринок молока та молочних продуктів здебільшого представлений більш ніж 300 підприємствами, майже 80% ринку контролює 50 заводів, значна частина яких входить до складу великих холдингів [3].

У списку лідерів молочної галузі не тільки українські переробники молока, але і транснаціональні компанії, у яких є виробництво в Україні. Учасників рейтингу ранжирували за обсягом чистого доходу, отриманого в 2015 році. У випадку з міжнародними компаніями враховувався тільки український бізнес. Серед п'ятірки лідерів є такі компанії: «Терра Фуд», «Молочний Альянс» «Danone Україна», «Альміра» та група компаній «Комо» [4].

Причини, що стримують розвиток галузі та негативно впливають на діяльність підприємств:

- зниження поголів'я крупної рогатої худоби;
- значне коливання цін та їх невідповідність витратам;
- неузгодженість взаємозв'язків між виробниками та переробниками;
- кризовий стан економіки країни;
- втрата міжнародних ринків збуту;
- недостатня кількість лабораторій для визначення якості молочних продуктів [5].

Перспективи подальшого розвитку молочної продукції, можливі за рахунок реалізації вирішення наступних завдань:

- забезпечення продовольчої безпеки країни, шляхом державної підтримки молочних товаровиробників;
- задоволення попиту населення молочною продукцією, а промисловості сировиною та сприяння сталому розвитку сільських територій;
- скорочення залежності від імпорту та проведення протекціонізму вітчизняного товаровиробника;
- створення належного пільгового податкового режиму;
- створення інтегрованого та кооперованого виробництва;
- підвищення конкурентоспроможності української продукції та товаровиробників, шляхом модернізації виробництва;
- формування ефективно функціонуючого ринку молочної продукції, сировини і продовольства, що забезпечує підвищення прибутковості молочних товаровиробників.

За кордоном (США, Канада, Австралія, Нова Зеландія) основні виробники і продавці агропродукції у світі – кооперативи. Вони представлені малими та середніми виробниками, ці об'єднання дозволяють середнім фермерам виходити на міжнародний ринок, напряду продавати свою продукцію та отримувати вигідніші умови співпраці. Завдяки тому, що кооперативи більш «відкриті» для вступу та виходу учасників, ніж інші форми господарювання, вони мають більший успіх та розраховані на значну кількість учасників. Але законодавча база поки що не дозволяє повною мірою впровадити кооперативи в Україні, тому першим кроком до забезпечення розвитку молочної галузі є її удосконалення [5].

Висновки. За останні три роки ринок молочної продукції України значно скоротився майже в 1,6 разів. Позитивним є збільшення

реалізації продукції у 1,2 рази за межі України, що підтверджує попит на вітчизняну продукцію за кордоном. Головною проблемою спаду реалізації ринку молочної продукції є геополітичне протистояння з Росією, загальноекономічна криза та зміни в правилах оподаткування.

Вирішення окреслених проблем можливо за рахунок: державної бюджетної підтримки молочних товаровиробників, формування ефективно функціонуючого ринку молочної продукції, модернізації виробництва, створення інтегрованих та кооперованих формувань.

Литература:

1. Ринок молока в Україні – сучасний стан і перспективи у новому звіті ІНФАГРО URL: <http://infagro.com.ua/ua/2016/07/27/rinok-moloka-v-ukrayini-suchasniy-stan-perspektivi-u-novomu-zviti-infagro/>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL:<http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Скопенко Н. С., Бовкун А. О. Сучасний стан та тенденції розвитку молочної галузі України. URL: http://ipdo.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=259&Itemid=&lang=en_2.
4. ТОП-10 найбільших виробників молочної продукції в Україні URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/top-10-najbilsih-virobnikiv-molocnoi-produkcii-v-ukraini>
5. Тарасова Ю. А. Стан та перспективи розвитку молочної галузі України/ Ю. А. Тарасова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2017.- 1(62).- С.149-156.
6. Крамаренко І. С. Фактори впливу на інвестиційно-фінансову привабливість підприємств агропродовольчої сфери України / І. С. Крамаренко // Агросвіт. – 2013.-№15. – С.22-25

7. Крамаренко І. С. Державне фінансування агропродовольчої сфери України / І. С. Крамаренко // *Агросвіт*.-2013.-№17.- С. 13-17

References:

1. Rynok moloka v Ukraini – suchasnyj stan i perspektyvy u novomu zviti INFAHRO URL: <http://infagro.com.ua/ua/2016/07/27/rinok-moloka-v-ukrayini-suchasniy-stan-perspektivi-u-novomu-zviti-infagro/>

2. Official website of the State Statistics Service of Ukraine [Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy].URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>[in Ukrainian]

3. Skopenko N. S., Bovkun A. O. “Suchasnyj stan ta tendentsii rozvytku molochnoi haluzi Ukrainy”.URL: http://ipdo.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=259&Itemid=&lang=en_2.

4. TOP-10 najbil'shykh vyrobnykiv molochnoi produktsii v Ukraini URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/top-10-najbilsih-virobnikiv-molocnoi-produkcii-v-ukraini>

5. Tarasova, Y., (2017), “Status and prospects of development of Ukrainian dairy industry”, *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'*, vol.1(62), pp.149-156

6. Kramarenko, I. S. (2013), “Factors of influence on investment-financial attractiveness of enterprises of ukraine's agro-provisional sphere”, *Ahrosvit*, vol. 15, pp. 22-25

7. Kramarenko, I. S. (2013), “Public funding of agricultural and food sector in Ukraine”, *Ahrosvit*, vol. 17, pp. 13-17